

הרב אליעזר יהודה וולדינברג זצ"ל

ד"ר אלי' י. שוסהיים

ניתוח קיסרי לאחר המוות

נושאי התשובה

א. אשה בחדש השביעי להריונה ששוכבת במצב של מות מוחי והרופא; מתוך רצון להציל את חיי הילד מבקש להוציא את העובר מרחמה של האשה, והבעל מתנגד ללידה בהביעו חשש כי בנסיבות המקרה אם העובר יולד במצב תקין ואם יוכל להתפתח כיאות והרופא לא יכול להגיד בבטחון שהעובר יחיה ויתפתח בצורה רגילה. מה הכרעת ההלכה בזה.

ב. בדברי הרמב"ם והשו"ע באו"ח סימן שכ"ט וש"ל.

שאלה

בס"ד. ירושלים עיה"ק תובכ"א, כ' שבט תשמ"ט.

אל כ"ת ידידי ומכובדי הרב הגאון הנודע בשערים המצויינים בהלכה בספריו הנעלים מוה"ר אליעזר יהודה וולדינברג שליט"א.

אחדשכת"ר באהבה וכבוד.

קריאת ידיעה שפורסמה בעתונות בימים האחרוני' מביאה אותי לפנות אל כ"ת כדי שיחזה דעת תורה במקרה זה.

בהתאם לנתונים שפורסמו, בבית החולים הדסה עין כרם בירושלים שכבה במצב של מוות מוחי אשה בחדש השביעי להריונה.

מנהל המחלקה הגינקולוגית פרופ' יוסף שנקר מתוך רצון להציל את חיי הילד ביקש להוציא את העובר מרחמה של האשה, האב שידע כי שעותיה של אשתו המחוברת למכונת החיאה ספורות לא נתן את הסכמתו והתנגד ללידה בהביעו חשש כי בנסיבות הנוראות של המקרה שפקד את ביתו ספק אם העובר יולד במצב תקין ואם יוכל להתפתח כיאות, האב דרש הכרעה משפטית.

השופט התורן בביהמ"ש המחוזי נזעק לביה"ח, שמע את טיעוני הצדדים, ומאחר שהרופא לא היה יכול להגיד בבטחון שהעובר יחיה ויתפתח בצורה רגילה, השופט קיבל את עמדת האב ולא נתן רשות לרופא להוציא את העובר מרחמה של האשה. למחרת הכרע המשפטית זו, נפטרה האם הרה.

מאחר שהחלטת השופט מהוה תקדים משפטי בסוגיא זו, הנני פונה למ"כ כדי שיחזה דעת תורה בנידון.
אסיים בידידות ובאהבה, מוקירו מכבדו כרו"ע ודש"ת ומברכו בכריאות גופא ונהורא מעליה.

ד"ר אלי י. שוסהיים

תשובה

ב"ה כ"ו שבט תשמ"ט. ירושלים עיה"ק תובכ"א.

לכבוד ידידי ומכובדי הרופא המהולל יו"ש ד"ר אלי יוסף שוסהיים נ"י.

הנני מתכבד להשיב לו בזה על המקרה הטראגי שקרה בבית החולים הדסה עין כרם בירושלים, כמפורט בשאלתו אלי מתאריך כ' שבט דנא.

א) דעתי דעת-תורה שהחלטת השופט התורן בבית המשפט המחוזי לקבל את עמדת האב, ולא נתן רשות לרופא להוציא את העובר מרחמה של האשה. נוגדת היא את ההלכה. וכדת וכדין ביקש פרופ' יוסף שנקר מנהל המחלקה הגינקולוגית להוציא את העובר מרחמה של האשה מתוך רצון להציל את חיי הילד. והגם שהרופא לא היה יכול להגיד בבטחון שהעובר יחיה ויתפתח בצורה רגילה, אין בזה בכדי לשנות חיוב ההלכה לעשות מאמצים להציל אם הילד מספק שמא יחיה ואיזה חיים שיהיו.

וצא ולמד הלכה פסוקה מעין זאת באור"ח סימן ש"ל סעיף ה' שזה לשונו: היושבת על המשבר ומתה מביאין סכין בשבת אפילו דרך רשות הרבים וקורעים בטנה ומוציאים הולד שמא ימצא חי. והרמב"ם בפ"ב מה' שבת הט"ו מסיים על זה בלשון שספק נפשות דוחה את השבת ואפילו לזה שאין חזקתו חי. וכ"כ המנש"ב שם ס"ק י"ח מהגמ' (ערכין דף ז') וז"ל: ואשמועינן שאפי' ספק פקוח נפש זה שלא היה עדיין בחזקת חי לעולם אפ"ה דוחה שבת עכ"ל.

הרי לנו הלכה ברורה שבמקרה כזה של הצלת עובר מספק יש חיוב להצילו אפילו כשהדבר כרוך בחילול שבת דאורייתא. ואם כן מינה דמכש"כ שיש חיוב כזה בימות החול לנסות להוציא את העובר מרחמה של האשה מספק שמא ימצא חי.

ויעוין שם במג"א סק"י שמובא כמה שיטות דס"ל דלעולם קורעין אפי' באינה יושבת ממש על המשבר ומחללין שבת. מפני דבפ"ג אזלינן לקולא ע"ש. ונראה דבחול קרוב לודאי שכו"ע יודו בזה שיש חיוב אפילו כשאינה יושבת ממש על המשבר.

ואם כן מכל שכן איפוא שיש חיוב כזה על כגון נידוננו שהיה כבר בחדש השביעי להריונה שהולד מוכן אז כבר ללידה. וגם רופא מומחה הטיל הספק שיתכן שיחיה. והמדובר בימי החול.

(ב) והמניע השני שהניע להחליט מה שהוחלט להיות והיה מוטל בספק לאור המקרה, אם העובר יולד במצב תקין, ואם יוכל להתפתח כיאות בצורה רגילה.

הנה נימוק, מניע זה לא יוכל עפ"י ההלכה להתקבל כלל, דנוסף למה שהיה זה רק בתורת ספק ולא בתורת ודאי, הנה אפילו היה ברור שלא יוכל להתפתח כיאות בצורה רגילה ג"כ היה חיוב להצילו, בהיות שהמדובר בחדש השביעי להריונה שהולד הוא כבר אז עפ"י רוב בגדר של "חי הוא ודלת ננעלה בפניו" (כלשונו של הרמב"ן בספרו תורת האדם שער הסכנה ע"ש), וכש"כ שהיה רק ספק בדבר.

וגם דבר זה ניתן ללמדו מהלכה פסוקה באו"ח סימן שכ"ט סעיפים ג' וד', שזה לשונה: מי שנפלה עליו מפולת ספק חי ספק מת וכו' מפקחין עליו אעפ"י שיש בו כמה ספיקות. אפילו מצאווה מרוצץ שאינו יכול לחיות אלא לפי שעה מפקחין וכו' עכ"ל. הנה לנו הלכה מפורשת שמחללין את השבת כדי להציל אפילו על מי שברור שאינו יכול לחיות אלא לפי שעה, ואפילו אם ימשיך לחיות יותר הוא במצב כזה שברור הדבר שלא יחיה כיאות בצורה רגילה, כי הוא מרוצץ ואפ"ה יש חיוב להצילו, ואפילו לחלל עליו את השבת, ולא תימא שהוא דוקא בגדול מחויב במצוות שיוכל לקיים עי"כ איזה מצוה, או לשוב בתשובה, דיעוין שם במשנ"ב בביאור הלכה שמבאר שברור הדבר שמחללים אפילו על קטן מרוצץ, וכן על חרש ושוטה יעו"ש. וא"כ דון מינה דעל אחת כמה שיש חיוב הצלה. על כזאת בימי החול, ועל שכזה שיתכן שיחיה. ושגם יתכן שיחיה בצורה רגילה, ולו אפילו על צד המיעוט.

לזאת ברור הדבר כי ההכרעה המשפטית הערכאית של השופט החילוני במקרה הנדון היתה בהחלט בניגוד להלכה, ויש להתריע נגדה, ולראות לגדור שלא ישמש זה תקדים חו"ח.

ואסיים בידידות ובהוקרה מרובה

אליעזר יהודה וולדינברג

מקור: שו"ת ציץ אליעזר חלק יח סימן לא